

**Sarah
Winman**

Slniečnice

ODEON

Sarah Winman

Slnečnice

Sarah Winman

Slnečnice

Preložila Lucia Lukáčová

ODEON

Sarah Winman
TIN MAN

Copyright © 2017 by Sarah Winman

The right of Sarah Winman to be identified as the Author of the Work has been asserted by her in accordance with the Copyright, Designs and Patents Act 1988.

First published in Great Britain in 2017 by Tinder Press, an imprint of Headline Publishing Group.

Translation © 2020 by Lucia Lukáčová

Jacket design © 2020 by Nikola Janíčková

Slovak edition © 2020 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-7079-4

Robertovi Caskiemu a Patsy

„Už teraz cítim, ako dobre mi padlo ísť
na juh, aby som lepšie videl sever.“

Z listu Vincenta van Gogha
bratovi Theovi, máj 1890

1950

Ak Dora Juddová niekedy spomínala, čo sa odohralo večer tri týždne pred Vianocami, prezradila len toľko, že obraz vyhrala v tombole.

Vybavila si, že stála v záhrade za domom. Svetlá automobilky v Cowley sa rozlievali po černejúcej oblohe. Fajčila poslednú cigaretu a premýšľala, že v živote predsa musí ísť o viac.

Vošla do domu. Manžel ju okríkol: Pohni zadkom, dobre? Odvrkla: Sklapni, Len. Cestou na poschodie si rozopla domáce šaty. V spálni sa zboku postavila pred zrkadlo a dlaňami preskúmala postupujúce tehotenstvo. Rástol v nej nový život. Vedela, že to bude syn.

Sadla si za toaletný stolík a bradu si oprela do dlaní. Unavené oči ani vyprahnutá pokožka sa nedali prehliadnuť. Pery si namaľovala načerveno. Rúž jej rozjasnil tvár, no na nálade jej to nepridalo.

Len čo prekročila prah spoločenského domu, pochopila, že sem nemala chodiť. Sála bola zadymená,

vyobliekaní opilci sa neohrabane predierali k baru. Kráčala za manželom cez dav. Závan parfumu a oleja na vlasy striedal zápach tiel a piva.

Už viac netúžila chodiť s ním do spoločnosti a prizeráť sa, ako sa predvádza pred kamarátmi. Otočil sa za každou peknou sukňou nablízku. A dal si záležať, aby ho pri tom videla. Postavila sa obďaleč s pohárom v ruke. Z teplého pomarančového džúsu sa jej dvíhal žalúdok. Ešteže sa pri nej zjavila pani Powysová s lístkami do tomboly.

Prvá cena je fľaša škótskej, prihovorila sa jej pani Powysová a viedla ju k stolu s vystavenými výhrami. Potom tu máme rádio, poukážku do kaderníctva Audrey's Coiffure, plechovku bonbónov Quality Street, čutoru a nakoniec – dôverne sa k nej naklonila – stredne veľkú, síce bezcennú, zato vydarenú kópiu európskeho umeleckého diela, žmurkla na ňu.

Dora videla originál obrazu v Národnej galérii v štvrti Pimlico na školskom výlete do Londýna. Vtedy mala pätnásť a prežívala náročné obdobie. No keď sa ocitla v galérii, zadbenné okná na srdci sa rozleteli a razom pochopila, že to je život, po akom túži. Sloboda. Potenciál. Krása.

Vybavila si, že v galérii viseli aj ďalšie diela: van Goghova *Stolička* či Seuratovo *Kúpanie v Asnières*. No jej akoby tá olejomaľba počarovala. Čímsi ju uchvátila

a vtiahla ju do nezvratného väzenia rámu. A to niečo na ňu doľahlo aj v tejto chvíli.

Pani Juddová? ozvala sa pani Powysová. Pani Juddová? zopakovala pani Powysová. Nahovorím vás na lístok?

Čože?

Lístok do tomboly?

Ach áno. Pravdaže.

Svetlá v sále zablikali a ktosi zacinkal lyžičkou o pohár. Dav stíchol, keď pani Powysová z papierovej škatule napínavo vytiahla prvý výherný lístok. Číslo sedemnášť, pôsobivo oznámila.

Doru zamestnával rozbúrený žalúdok a pani Powysovej nevenovala pozornosť. Veď to ste vy! drgla ju žena stojaca vedľa nej. Až vtedy si uvedomila, že vyhrala. Zdvihla lístok: Ja som sedemnástka! Pani Powysová zvolala: Je to pani Juddová! Pani Juddová je našou prvou výherkyňou! a odviedla ju k stolu s cenami.

Leonard za ňou hulákal, nech berie whisky. Pani Juddová? potichu sa jej prihovorila pani Powysová.

No Dora mlčala a hľadela na stôl.

Ber whisky! znova ju okríkol Leonard. Whisky!

Ostatní chlapi sa k nemu pridali a pomaly skandovali: Whisky! Whisky! Whisky!

Pani Juddová? ozvala sa pani Powysová. Teda whisky?

Dora sa otočila, pozrela manželovi do tváre a povedala: Nie, whisky nemám rada. Radšej si vezmem obraz.

Bolo to prvý raz, čo sa postavila na odpor. Akoby si odrezala ucho. A urobila to verejne.

S Lenom krátko nato odišli. Cestou domov sedeli v autobuse každý sám – ona hore, on dolu. Len čo vystúpili, prehrmel popri nej a ona sa opäť ponorila do ticha noci prežiarenej priazňou hviezd.

Keď prišla domov, vchodové dvere boli dokorán. Dom bol ponorený do tmy, ani z poschodia nebolo nič počuť. Potichu prešla dozadu a rozsvietila. Vo fádnej miestnosti, zariadenej z jednej výplaty – jeho –, stáli pred kozubom dve kreslá. Cestu do kuchyne hatil veľký jedálenský stôl. Za tie roky bol svedkom sotva hŕstky rozhovorov. Hnedé steny zívali prázdnotou, v izbe viselo len zrkadlo. Dora vedela, že obraz by mala zavesiť do tieňa príborníka, kde by ho nemal na očiach, ale nemohla si pomôcť. Nie v ten večer. Vedela, že ak to neurobí hneď, potom už nikdy. Zašla do kuchyne a otvorila jeho debnu s náradím. Vybrala z nej kladivo a klinec a vrátila sa k stene. Pár jemných klepnutí a klinec sa hladko stratil v omietke.

Odstúpila. Obraz bol nápadný ako čerstvo osadené

okno, ibaže s výhľadom na život plný farieb a fantázie, taký vzdialený továrenskej šedi. Ostro kontrastoval s hnedými závesmi a hnedým kobercom. Oboje vyberal chlap, aby nebolo vidieť špinu.

Akoby na stene malo každé ráno vyjsť slnko, aby prežiarilo ich mĺkve stolovanie meniacou sa náladou svetla.

Dvere sa rozleteli a takmer vypadli z pántov. Leonard Judd sa prirútil k obrazu, no Dora sa predeň šikovne – azda najobratnejšie v živote – postavila. Zdvihla kladivo a zasyčala: Dotkni sa ho a zabijem ťa. Ak nie teraz, tak potom, keď zaspíš. Ten obraz som ja. Ani sa ho nedotkneš a budeš ho rešpektovať. Dnes sa presťahujem do hosťovskej izby a zajtra si kúpiš nové kladivo.

To všetko pre obraz slnečníc.

ELLIS

1996

Medzi knihami v spálni je zastrčená farebná fotografia. Zblízka zachytáva troch ľudí v tesnom objatí – ženu a dvoch mužov. Svet nad nimi je rozmazaný, svet po bokoch mimo záberu. Vyzerajú šťastní, naozaj šťastní. A nie je to len úsmevom. Z očí im čosi sála, pohoda, radosť, niečo, čo ich spája. Snímka vznikla na jar alebo v lete, čo dokazuje oblečenie (trička, svetlé farby a podobne) a, pochopiteľne, svetlo.

Jeden z mužov na fotografii, ten uprostred, so strapatými tmavými vlasmi a s láskavým pohľadom, v izbe práve spí. Volá sa Ellis. Ellis Judd. Fotografiu medzi knihami sotva vidieť, ak o nej človek netuší. Ellisa to k čítaniu už neľahá. Nemá ho k fotografii čo prilákať, aby ju vytiahol a zaspomínal na ten jarný či letný deň, keď vznikla.

Budík zazvonil ako vždy o piatej popoludní. Ellis otvoril oči a podvedome sa otočil k vankúšu vedľa seba. Za oknom sadal súmrak. Ešte vždy bol február –

najkratší mesiac roka akoby nikdy nemal konca. Vstal a vypol zvonenie. Prešiel do kúpeľne naproti a postavil sa nad misu. Dlaňou sa oprel o stenu a uľavil močovému mechúru. Už sa nemusel podopierať, bola to podvedomá reakcia človeka, ktorý sa kedysi potreboval pozviechať. Zapol sprchu a počkal, kým sa z vody parilo.

Keď sa umyl a obliekol, zišiel dolu a pozrel na hodiny. Išli o hodinu dopredu, lebo v októbri ich zabudol pretočiť. Už sa ani neunúval, veď o mesiac sa mal znova meniť čas. Ako vždy zazvonil telefón. Zdvihol ho a ozval sa: Carol. Áno, som okej. Fajn. Aj ty.

Zapol sporák a uvaril si dve vajíčka. Vajcia mal rád. Presne ako otec. Vajíčka medzi nimi nastoľovali súhlas a zmier.

Vytlačil bicykel do mrazivého večera a vydal sa po Divinity Road. Na Cowley Road počkal, kým sa uvoľní východný ťah. Tou cestou šiel už miliónkrát, preto mohol vypnúť a dal sa unášať podvečernou premávkou. Odbočil k vysvietenej automobilke a zamieril k lakovni. Mal štyridsaťpäť a večer čo večer sa nestačil diviť, kam sa tie roky podeli.

Keď prechádzal cez linku, v hrdle mu uviazol zápch riedidla. Kývol chlapom na pozdrav. Kedysi sa stretávali. V repasnej hale odomkol skrinku a vybral z nej tašku s náradím. Garvyho náradie. Všetko ručná

výroba. Bolo navrhnuté tak, aby sa dostalo pod každý kaz a poradilo si s ním. Išli o ňom chýry, že by bezbolestne vyhladil aj jamku na brade, taký bol zručný. Garvy ho všetkému naučil. Na ich prvej spoločnej zmene vzal Garvy pilník, vrazil ho do vyradených dverí a prikázal mu, aby priehlbínu odstránil.

Ruku drž vystretú, radil mu. Takto. Nauč sa vnímať nerovnosť hmatom. Dívaj sa rukami, nie očami. Nežne sa jej dotýkaj. Precíť ju. Hlad' ju. S citom. Nahmataj hrbol'. Odstúpil a so zvesenými kútikmi úst si ho pochybovačne premeriaval.

Ellis vzal karosársku babku, vložil ju pod priehlbínu a zvrchu ju vyklepával lyžicou. Rodený talent.

Počúvaj, ako to znie! kričal Garvy. Zži sa s tým zvukom! Podľa zvuku budeš vedieť, či si to správne nahmatal. Ellis skončil a vstal. Bol so sebou spokojný. Plech bol dokonale hladký, akoby práve vyšiel z lisovne. Garvy sa ozval: Vyrovnal si to? Ellis odvetil: Jasná vec. Garvy zatvoril oči, prešiel rukou po opravenom kaze a prehodil: Ani náhodou.

Pri práci im vždy hrala hudba, ale až potom, čo sa Ellis naučil zvukom kovu. Garvy mal rád Abbu, najviac sa mu páčila tá blondína Agnetha, ale okrem Ellisa to nikomu nepovedal. Postupom času Ellis pochopil, že Garvy bol osamelý. Tak veľmi túžil po spoločnosti, že keď vyrovnával kaz, akoby hladil ženské telo.

V jedálni potom chlapi v rade za ním špúlili pery a rukami obkresľovali pomyselné ženské prsia aj pás. Zatvor oči, Ellis. Cítiš to? Cítiš tú vypuklinu? Nahmat si ju, Ellis? Cítiš ju? doberali si ho.

Raz ho Garvy poslal do čalúnnickej dielne po „čalúnenú anču“, chumaj starý, ale treba povedať, že to zabralo. A keď odchádzal do dôchodku, vravel mu: Vezmi si odo mňa dve veci, chlapče. Prvá – makaj a čaká ťa tu dlhý život. Druhá – moje náradie.

Ellis si vzal náradie.

Garvy zomrel rok po odchode do penzie. Práca mu bola kyslíkom. Vraj ho zadusila nečinnosť.

Ellis? prihovoril sa mu Billy.

Čože?

Vravel som, že dnes večer by to šlo. A zavrel skrinku.

Ellis schmatol hrubý pilník a zabodol ho do vyrađeného plechu.

Ideš, Billy, precedil. Vyrovnaj to.

Bola jedna hodina po polnoci. V jedálni bolo rušno, všade rozvoniavali hranolčeky, pastiersky koláč a čosi zelené a rozvarené. Z kuchyne sa ozývalo rádio. Hrali *Wonderwall* od Oasis a žena za pultom si pospevovala. Ellis bol ďalší na rade. Svetlo v jedálni ho re-